

O sociální otázce v Rakousku.

Věru žádná otázka nedovedla a nedovede rozřešiti vlny politického života na takovou výši, jako otázka dělnická — vlastně sociální.

Před nedlouhým časem ještě krčili politikové nad otázkou touto rameny a je znám výrok jednoho bývalého rakouského ministra, který pravil sebevědomě: "Otázka sociální u Podmoklí přestává". Jak daleko je to pravda — ví dnes každý téměř občan v Rakousku.

Bylo to roku 1890, šel pisatel na pražské policejní ředitelství se žádostí, aby povolilo laskavě lepení plakátů, oznamujících veřejnou schůzi na Střeleckém ostrově a tenkrát pravil úřadující pan policejní rada M.: "Já pro tři sta socialistů nedovolím, aby celá Praha byla vzhůru". To bylo ve čtvrtek dopoledne a v neděli ráno bylo na Střeleckém ostrově přes 10.000, pravím, přes deset tisíc lidí. Tenkrát pisatel těchto řádků s pravým zadostučiněním veřejně výpověď pana rady konstatoval a přítomní dokázali, že pan rada byl na velkém omylu.

Proč toto uvádím?

Zcela jednoduše proto, abych ukázal, jak hluboce otázka tato zakořenila se v srdce veškerého pracujícího lidu na celé zemi. Neboť tentýž postup, vykazuje dnes nejen v Čechách, nýbrž v daleko větším rozmachu rozšiřuje se v zemích a říších ostatních.

Soudr. Bebel konstatoval na říšském sněmu v Německém, že zrovna Bismark to byl, který svým krutým vystupováním, naproti sociální demokracii, tuto nejvíce pomohl rozšířiti. Ano sociální demokracie to byla, která všemohoucího kancléře ze sedla vyhodila — učinivši z něho politickou nulu.

Všude, na celém světě, otázka sociální stává se všeobecnou, základnou, mocnou!

Tento fakt nikdo nemůže popřít a je již rozumnými statníky uznáván, kteří jako s takovým, s ním počítají.

V Rakousku je arcit síla její dosud ve vývinu — avšak ona báječně roste — ba ona daleko rychleji roste, než ve státech těch, kde se s ní počítá.

Že tomu tak, nemožno se diviti — jest to zcela přirozené.

Celý hospodářský i politický život v Rakousku je toho příčinou. Rakouských politických životů zmocnila se taková agonie, taková ospalost — že marně hledáme říše druhé, Rakousku v tomto ohledu rovné.

Že tak tomu jest, nesou v prvé řadě vinu ti, již dosud politiku prováděli, t. j. zástupci (?) lidu, kteří naprosto pozbyli schopnosti i práva, takto se nazývati.

Bezmocnost parlamentu rakouského je již pomalu příslovnou. Poslanci před volbami slibují, slibují — a jsouce zvoleni, ničeho nečiní. Kdyby měl v Rakousku

nastat důležitější život politický, musela by to učiniti vláda — buď by musela tato co možná nejvíce prorazit zákonů, které by pobyt v této říši učinily občanstvu nesnesitelným — a k tomu se zvolna dochází — anebo by musela vydati zákon pro poslance, který se nedostaví do říšské rady, anebo který tam bude spát, nebo se jen couloirech povolat, že bude zavřen!

To prvé se pozvolna praktikuje a poslední udělat necítí vláda žádné chuti a ví snad proč.

Ale lid se politicky otupuje, demoralisuje, uspává — příčiněním svých vlastních zástupců.

A tu možno se zase opravdu jen diviti, že hnutí socialistické v Rakousku je až dosud omezeno, až na výminky, ponze na třídu dělnickou, která jediná nespí, nýbrž bedlivým zrakem stopuje vše, co na poli zákonodárném a v životě jak politickém tak hospodářském, se děje.

Či bylo posud od roku 1867 ve svých nadějích sklamáno pouze dělnictvo? Nebo cítí dnešní hospodářskou tíseň jen dělnictvo. Má ostatní obyvatelstvo příčinu býti tichým — což není nikterak omezeno, zkracováno?

Zda naděje se vyplnily, které občanstvo kladlo v založení ústavních zákonů, dosvědčila nejlépe slavnost 25ti letého jich trvání. Kdo že to slavil? Byli to celí národové —? Byl to veškeren lid? Anebo řekněme, bylo to měšťáctvo a rolnictvo veškeré? Ani zdání! Hrstka továrníků a velkokapitalistů a několik idealistů, kteřížto poslední po 25let doufali a jsou odhodláni dalších 25 let doufat.

Ostatní upí pod tíhou nesnesitelných poměrů.

Že nestojí dnes ponze dělnictvo pod tíhou hospodářské tísně, dosvědčuje nejlépe statistika vystěhovalců, dosvědčuje dále stále širší upadání třídy střední v bídu. Či máme podati číslice? Nechtějte — zhrozili by jste se před ohromností číslice úpadků konkursů, exekucí, nemocí, prostitute a všech těch zel, z dnešního stavu vyplývajících.

Je vidět, že národové rakouští nemají nijakou příčinu býti spokojeni se stávajícím stavem svým a možno jen v Rakousku, aby při takovýchto poměrech, občanstvo trvalo v malomocném spánku. —

Či znamená toto dusné ticho na poli politicko-hospodářském — příchod bouře?

Skoro by tomu člověk chtěl věřit! Ještě je dobře, že stává u nás lidé, kteří nespí, kteří bdí a kteří stále a stále varují rozhodující kruhy před tím, co tímto by mohlo býti osudným.

Ano sociální demokraté stojí na stráž, oni volají stále, byť až dosud málo, hlasu jejich se dbalo: "Začněte s opravami dříve nežli bude pozdě!"

Ano sociální demokraté to jsou, kteří vidí veškerá ta zla, ale nejen to, kteří znají i příčiny těch zel a

volají stále: "Odkliďte ty příčiny — je nejvyšší čas!"

Kdo není slepým vidí, kdo má rozum uzná, že jest to zrovna sociální demokracie, která se staví na stanovisko zákonné a nejen zákonné — nýbrž opravné a že dosavadní předchůzka jí činěná, že chce společnost rozbít, že je státu nebezpečna, ukazuje se ve zcela jiném světle, ukazuje se, že je nepravdivou, a že zrovna kruhy, které sociální demokracii výtku činí, pracují k úplnému úpadku občanstva, k úplnému rozkladu říše.

Jsme přesvědčeni, že doklady k těmto vývodům byly by rozhodujícími kruhům velice nemilé — nejen to — panující společnost by jich nesla a poněvadž nehodláme psáti pouze pro slavné c. k. státní navladnictví — nýbrž pro občanstvo veškeré — upouštíme od toho — arcit neradi.

Že však v Rakousku, zrovna jako jinde nemá pouze dělnictvo míti zájem na účastnění se v řešení otázky sociální, o tom promluvíme příště. Pro dnešek pravíme; Žádný rolník, živostník, úředník, učitel atd. vůbec žádný pracující člověk nemá státi vzdálen od otázky této tím méně však proti ní bojovati.

Otázka sociální není pouze otázkou dělnickou, nýbrž otázkou všech tříd a litovati bychom museli, kdyby ostatní kruhy přišly k poznání tomu snad — pozdě. Neboť pozdě je v dějinách a v životě národů slovo osudné.

Cajus

(Soc. Dem.)

Sjezd československé mládeže socialistické.

Po třetí sešla se československá mládež, vyznávající zásady socialistické, aby o společných věcech svých společně porokovala a se uradila. Tak četného účastenství nebylo však ani na loňském ani na prvním sjezdě. Byly zastoupeny letos skoro všechny organizace čes.-slovenské mládeže socialistické v Čechách i pět delegátů z Moravy. Bylo tedy shromáždění úplně oprávněno usnáseti se. Po většině byli přítomni věku mladého, nescházelo však ani soudruhů starších, kteří duchem svým posud jsou jarými, mladými. Opět bylo viděti mládež dělnickou se studující, pracovníky tělesné s duševními v postupu společném; omladina obchodnická z Prahy poslala přepis.

Možno říci, že tak zdárně neskončil žádný dosud sjezd socialistů českých, jako letošní sjezd mládeže československé. Ačkoli přítomno bylo směrů několik, dosáhlo se v nejdůležitějších otázkách jednohlasného dohodnutí.

Účelem sjezdu bylo odstraniti neshody ve mládeži československé zavládnuvší, omladina československá přihlásila se hned na prvním sjezdě svém (28. září 1891. v Kladně) za část strany sociálně demokratické, avšak nechtěla býti

údem mrtvým nebo strojovým, myslila, posuzovala a jednala samostatně, i přicházela v rozpor se soudruhy staršími i mladými. Všeobecně myslívá se, že nesvár škodí; ale mnohdy jest i nesvornost užitečna, neboť napomáhá tříbiti názory, a je-li dobrá, přivede rozdělené opět v jeden celek a ten pak je mohutnější, poněvadž je přirozenější: to co nás spojuje, ukáže se v době neshod pevnou páskou, která si připodobí vše ostatní. Mezi omladinou byly v poslední době dva proudy: proud starší, který hleděl hlavně, aby zachován program hainfeldský a disciplína strany sociálně-demokratické, a proud mladší, který hleděl především pokroku. Tento proud pokrokový vznikl působením všech novodobých snah, a letošním sjezdem pojistil si vítězství.

Ty dva proudy bylo znáti dobře i v řečích účastníků sjezdu: kdežto jedni skoro jen ke svornosti vybízel a k poslouchání starších, ukázali druhí, že mysl jejich pochopila úkol nové doby a nové myšlenky vhodným způsobem byly pronášeny. Jsme proti vynášení i odsuzování osob, a proto nebudeme šfřiti se udávající co kdo mluvil. Dostačí podotknouti, že snaha soudruha Ed. Frolíka, aby mládež sociálně demokratická i pokroková společně působily, poněvadž obojí směr je socialistický, neminula se cíle, i uznáno, že na jméně nezáleží, jen když skutky jsou dobré. Z prohlášení omladiny kladenské na důvěrné schůzi před sjezdem bylo na sjezdě přijato jednohlasně:

"Omladina budí jako část sociálně-demokratické strany nebo jako ratolest její; v agitaci a organizaci prohlašujeme se za solidární se stranou, požadujeme však ve všem oprávnění svých náhledů a návrhů: pracovati chceme ze všech sil k organizaci krajinské a jejímu uspořádání; protestujeme proti brojení a zášti, jež od mladiny by se dělo proti straně soc.-demokratické; ponecháváme sobě název "Omladina" ku snažší agitaci mezi mládeží, ne však proto, že bychom pod tímto názvem jako zvláštní strana veřejnostní mimo sociální demokracii stáli. Též žádáme, by nám nebylo bráno právo nesouhlasiti s něčím, co by se ve straně dělo a vztahovalo ke všeobecnému hnutí i taktice.

Soudruh Lorenc probíral program hainfeldský a ukazoval jeho nedostatky.

V tomto programu pohřešuje se předně zásada individualismu t. j. jednotlivce, jevíci se v osobní svobodě ("Každý at smí dělati co chce, jen když neškodí tím jinému") a v dalších důsledcích ve federalismu, který požaduje, aby ze združených jednotlivců (osob nebo organizací) o svých vlastních věcech rozhodl každý sám, a společně o věcech a zájmech společných; z toho vychází i zásada svéprávnosti národustní ve združení mezinárodním. Tyto věci jsou v hainfeldském programu pominuty aneb nejsou označeny. Dále pro-